

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณภาพของการจัดการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของประชากร และการพัฒนาประเทศชาติ โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ในการผลิตคนให้มีคุณภาพ โดยมีความรู้ มีทักษะ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมีภาวะสุขภาพที่ดี ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรู้จักและเข้าใจการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี ต้องรู้ถึงความแตกต่างและจุดเน้นของหลักสูตรแต่ละระดับ เพื่อที่จะได้กำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการและกำกับดูแลบุคลากรที่รับผิดชอบในส่วนต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม หากผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจ แนวทางการบริหารวิชาการที่ชัดเจนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ก็จะทำให้บรรลุความมุ่งหมายของหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาตามที่หลักสูตรและสังคมต้องการ^๑

ในปัจจุบันที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพของประชากร ให้ก้าวทันตามยุคโลกาภิวัตน์ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพดังกล่าวดำเนินได้ ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดีในองค์กร โดยเฉพาะในสถานศึกษาซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพ การบริหารงานในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญมาก ต้องมีทิศทางในการดำเนินงาน มีความเข้าใจและมองเห็นความเชื่อมโยงในองค์กร รวมทั้งระบบอย่างชัดเจน เพื่อกำหนดแนวทางในการบริหารสถานศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ^๒ ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องมีการบริหารจัดการ เพื่อมุ่งขยายและยกระดับความรู้ให้กว้างอย่างรอบด้าน และพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

การบริหารการศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนเป็นภารกิจหลักที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารที่จะต้องบริหารจัดการให้เป็นระบบ เพราะปัญหาในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษา หรือระบบการศึกษา ยังต้องมีการปฏิรูปทุกยุคทุกสมัยชี้ให้เห็นว่า ระบบการศึกษาและการบริหารยังขาดประสิทธิภาพเพียงพอต่อการจัดการศึกษาเพื่อผลิตเยาวชนของชาติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสร้าง

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, การประเมินคุณภาพการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปีการศึกษา ๒๕๔๔ (กรุงเทพมหานคร : ศุภสภา, ๒๕๔๔), หน้า ๕-๖.

^๒สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค), หน้า ๑๒.

กำลังคนของประเทศให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวัง เพราะฉะนั้นกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ บทบาทของการศึกษาจะแทรกซึมเข้าไปในกระบวนการถ่ายทอดค่านิยม และเจตคติให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามความจำเป็น กระบวนการที่จะช่วยเปลี่ยนแปลงสังคมให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมอีกประการหนึ่งด้วย^๓

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ในการผลิตคนให้มีคุณภาพ โดยมีงานวิชาการเป็นงานหลักของการจัดการศึกษาในโรงเรียน มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ คือ มีความรู้ มีทักษะ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมีภาวะสุขภาพที่ดี ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรู้จักและเข้าใจการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี ต้องรู้ถึงความแตกต่างและจุดเน้นของหลักสูตรแต่ละระดับ เพื่อที่จะได้กำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการและกำกับดูแลบุคลากรที่รับผิดชอบในส่วนต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม หากผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจ แนวทางการบริหารวิชาการที่ชัดเจนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ก็จะทำให้บรรลุความมุ่งหมายของหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาตามที่หลักสูตรและสังคมต้องการ^๔

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓ เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผน กำหนดแนวทางปรับปรุงแก้ไข และการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓

^๓ สุณีย์ ภูพันธ์, แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร, (เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิลป์ ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^๔ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์ดี), หน้า ๕ -๖.

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ต้องการทราบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓ ว่าเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ต้องการทราบผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ว่าเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ต้องการทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓ ว่าเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตการวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้างต้นไว้ ๔ ด้าน คือ

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓ (ใช้เฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอหัวไทร) ปีการศึกษา ๒๕๕๘ จำนวน ๓๙ โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน ๓๙ คน หัวหน้างานวิชาการ จำนวน ๓๙ คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน ๓๑๒ คน รวมทั้งสิ้น ๓๙๐ คน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓ โดยใช้ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างภาคสนาม มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารจากแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องประกอบการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการจำแนกออกเป็น ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน ๓) ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ๔) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ๕) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

๑) ตัวแปรต้น คือ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

๒) ตัวแปรตาม คือ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการและ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓ ประกอบด้วย ๑) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน ๓) ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ๔) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ๕) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ผู้บริหารโรงเรียน ที่มีเพศต่างกัน มีการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้บริหารโรงเรียน ที่มีอายุต่างกัน มีการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้บริหารโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓ แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ผู้บริหารโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ **การบริหารงานวิชาการ** หมายถึง การบริหารวิชาการด้วยหลักสูตร การบริหารการเรียนการสอน การบริหารงานวัสดุและสื่อการเรียนการสอน การบริหารการวัดผลและประเมินผล

๑.๖.๒ **ผู้บริหารโรงเรียน** หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓

๑.๖.๓ **การบริหารวิชาการ** หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ผู้บริหารและครูจะต้องมีความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการ ๕ ด้าน

๑. **ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา** หมายถึง การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นของตนเอง มีการจัดกระบวนการเรียนรู้การสอนและอื่นๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนตามกลุ่มเป้าหมาย โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา นิเทศ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

๒. **ด้านการจัดการเรียนการสอน** หมายถึง การจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้นตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาคุณธรรมนำความรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศของนักเรียนและช่วยเหลือนักเรียนพิการ ด้วยโอกาสและมีความสามารถพิเศษ

๓. **ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา** หมายถึง การจัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบายวางแผนในเรื่องการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

๔. **ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา** หมายถึง การกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของนักเรียน ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา การพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การจัดการ การหาเหตุผลในการตอบปัญหา การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัย รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๕. **ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน** หมายถึง กระบวนการตรวจสอบการเรียนรู้และการพัฒนาการต่างๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนและการนำผลการเรียนในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัยที่ผู้เรียนได้จากสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษาทั้งในและต่างประเทศมาประเมินเป็นผลการเรียนส่วนหนึ่งของหลักสูตรในระดับใดระดับหนึ่งที่ผู้เรียนจะเข้าศึกษาต่อ

๑.๖.๔ **เพศ** หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๒ เพศ คือ เพศหญิง และเพศชายของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓

๑.๖.๕ **อายุ** หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น ๓ ช่วง ดังนี้ ๑) ๒๕ - ๓๕ ปี ๒) ๓๖ - ๔๕ ปี และ ๓) ๔๖ - ๖๐ ปี ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓

๑.๖.๖ **ระดับการศึกษา** หมายถึง ระดับที่เรียนจบการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๒ ช่วง ดังนี้ ๑) ปริญญาตรี ๒) ปริญญาโทขึ้นไป ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓

๑.๖.๗ **ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน** หมายถึง ระยะเวลาการปฏิบัติงานหรือ ประสบการณ์ที่บริหารงานในหน้าที่ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ช่วง ดังนี้ ๑) ๑ - ๕ ปี ๒) ๖ - ๑๐ ปี และ ๓) ๑๑ ปีขึ้นไป ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ผลระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓

๑.๗.๒ ได้ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน

๑.๗.๓ ได้ผลข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓

๑.๗.๔ สามารถนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓